

PLANINAR

Vjesnik „Hrvatskoga planinarskoga društva“

U ZAGREBU.

»Planinar« izlazi svaka dva mjeseca pod dva broja na 16 stranica, izdaje ga »Hrv. plan. društvo. — Godišnja pretplatnina a ujedno članarina jest 6 K; pojedini broj stoji 1 K. — Novci se šiljaju društvenom blagajniku g. Ivanu Exneru, uraru i draguljaru, Petrinjska ulica br. 7. naprotiv Sudničke ul. na Zrinjskom trgu. — Upravu i uredništvo vodi privremeno prof. Vjekoslav Novotni, gornjogradska gimnazija.

Broj 9. i 10.

Za rujan i listopad 1906.

God. IX.

Žepče.

(Piše Rudolf barun Maldini Wildenhainski.)

Od Vranduka juri željeznica medju gorskim kosama do postaje Žepče prešavši malo prije veliki željezni most preko Bosne rijeke. Žepče, malo mjestance sa kotarskim uredom, sjelo je 219 m. nad površinom morskom a medju $18^{\circ} 2'$ geografske širine i $44^{\circ} 25'$ geografske dužine u plodnom žepačkom polju s lijeve strane rijeke Bosne; tek samo nekoliko kuća prislonilo se ispod Bukovika brda s desne strane rijeke Bosne. Srednja mu je godišnja toplina $+ 9.8$ C. Najviša $+ 33.5$ C. Najmanja $- 25.0$ C., dok mu je srednja godišnja oborina 56 mm., najveća 35 mm. Opća godišnja 626 mm.

Izidješ li iz vlaka, to ti najprije upada u oči krasna u gotsko-bizantinskom slogu gradjena istočno pravoslavna crkva. Osim nje i na drugom kraju Žepče (istočno od prve) na novo popravljene (1904. g.) rimokatoličke crkve gradjene (1889. g.) a posvećene našašcu svetoga križa lijepe su još zgrade kotarski ured sa cvjetnjakom i šetalištem, gradjen u arapskom slogu, narodna osnovna škola sa ljepim cvjetnjakom i uredjenom školskom baštom, samostan časnih sestara svetoga Vinka sa ženskom osnovnom školom i željeznička stanica. Tu su i tri džamije sa iptidajom (vjerozakonska muslimanska osnovna škola), a ima i nekoliko lijepih jednokatnih privatnih zgrada. U Žepču postoji još općinski ured, oružnička postaja, finansijska straža i tri čitaonice te poštanski ured blizu željezničke stanice.

Žepče broji 455 kuća sa 2100 stanovnika i to 1040 muških i 1060 ženskih. Od ovih ima 1570 muslimana, 340 rimokatolika, 70 istočno-pravoslavnih, 100 jevreja i 20 protestanata. Žepče pripadaju još i ova sela s općinama: Orahovica, Bistrica, Ljeskovica, Podkljeće, Lovnica, Kućice, Vukmanović, Čardak, Mitrović, Priluk, Želeće, Mračaj, Golubinje, Željezno Polje, Popratnica, Rovne, Vitlaci, Ozimica, Ponjevo, Adže, Čabe, Kopice, Domislica, Brezove Dane, Mladoševica, Strupina, Grabovica, Novi Šeher, Lug, Brankovići, Golešnica, Tatar Budžak, Lupoglava, Osova, Vinište, Dubravica, Zavidović i još više mahala (zaselaka). Nu ako je Žepče samo po sebi

malo, to mu je okolica zato vrlo krasna. Sa sviju strana podigli se šumoviti humci, brežuljci, brda i gore kao: Orlovik, Ravna Gora, Crni Vrh, Boljar, Smolin, Matinski Vis, Karaula i Mahnjača sa 1665 m, koja je od svih najveća. Gorje žepačkog kotara, koji je najmanji u svoj Herceg-Bosni, potječe iz diluvijalne dobe, jest kamenog ugljene formacije te posjeduje i tri pećine. Sve te tri pećine nalaze se u brdu Mašici kod sela Mitrovića. Dvije su pećine jedna do druge, te nisu baš hvale vrijedne, dočim je treća od pomenutih zapadno do 10 minuta hoda odijeljena, te je lako pristupna, ogromna i preko 150 koraka duga sa više odjela punih siga (stalaktita i stalagmita) razne veličine i raznog oblika, da se upravo i onaj, koji je razne pećine vidio, njozzi diviti mora. Šteta, da se koji putopisac i ljubitelj pećina na nju ne osvrne te je posjeti i opiše. Samo gorje obiluje tek kamenim ugljenom, koje se kopa samo za Žepče, te se ne izvaža, i magnezijom, koja će se još ove godine počet iskapati, pošto se namjerava podignuti u Žepču te ruke tvornica. Osim toga u Žepču ima i više kiselih vrela, od kojih je najbolji i najjači 3 km. od Žepča spram Zavidovića udaljeni izvor željezne djelatne sastojine. Tu se kopa i blato sastojeće od bilinskog truleža, koje liječi kostobolju, pa se i odvaža u Ilijde, kupalište svjetskog glasa kraj Sarajeva. Kraj tog blata nalazi se u podobi okruga 2 m. široka i 2 m. dugo hladno dosta bučeće i izvirujuće ljekovito vrelo iste djelatne sastojine, ali iz njeg ljudi vodu ne piju, nego samo moče noge i kupaju se u njem. I ispod brda Orlovika nalazi se takovih kiselih izvora još dosta vrijednih i uporabivih, ali slabih, prem od iste željezne djelatne sastojine. Voda u samom Žepču nije baš najbolja, jer blizu Žepča nema izvora pitke vode. Prije je bio u Žepču i vodovod. Cijevi su bile malene, a od pećene zemlje ilovače načinjene. Voda se dovodila iz brda Bukvika preko Bosne rijeke. Inače okolina Žepča kraj tolikih kiselih izvora obiluje ipak vrlo zdravom vodom i izdašnim vrelima. Najbliže i najznamenitije je vrelo »Kraljica«, koja svoje ime nosi po narodnoj predaji od nekakve kraljice, koja je u ratu od neprijatelja bježeći kod izvora s kolima, na kojima je bila natovarena blagajna, zaglibila, te je tu negdje veliko blago i zakopala.

Izmedju toga malo prije pomenuog gorja prostrlo se plodno žepačko polje, koje rodi svim vrstima žita kao: pšenicom, kukuruzom i zobi, ali ipak najbolje uspijeva pšenica i kukuruz. I livadâ ima dosta u Žepču, te su osobito na glasu begluci sa izvrsnim sijenom, koje se najvišim dijelom svake godine za vojništvo u Sarajevo izvaža. Nu Žepče obiluje i raznovrsnim voćem osobito šljivama, jabukama i kruškama, pa je zapravo prvi i najbolji voćni kraj između Sarajeva i Broda. Žepačka je flora kao i drugdje pod $18^{\circ} 2'$ g. š. i $44^{\circ} 25'$ g. d. podjednaka, samo se tu od biljaka ističe t. zv. »mirisava jaglika« i nova pronađena biljka »Belladona Fiala«* u planini Smolinskoj. U Žepču nalaziš i dosta ugojene marve. Najviše se goji rogata marva, a na glasu su žepački bikovi. U okolini hrane uz rogatu marvu i krmad, jer ima dosta hrastovih šuma, a Ravna Gora, Mahnjača te okolina Mračaja obiluje i divljači kao: zecovima, srnama i

* Pronadje ju Fiala pok. kustos zem. muzeja u Sarajevu.

lisicama, u Smolinu još i tetrebovima, a osobito divljim krmcima, koji u ljetu seljacima silnu štetu u poljima nanose. Rijeka Bosna obiluje raznovrsnom ribom kao: bjelicama, klenovima i mrenama te po gdjekojom mladicom i somom. U Papratničkoj rijeci, koja se slijeva više Žepča u Bosnu, imade i pastrma, a u drugim manjim potocima kao i u Bosni rijeci izobilja rakova. U Žepču se goji i pčelarstvo i svilarstvo. Obično se prvim bave samo muškarci, dok potonjim žene i to samo muslimanke, koje si same iz čahura i svilu vade. U Žepču se obdržava i više sajmova, od kojih je najveći onaj, koji pada na 15. kolovoza a traje 3 dana. Tu se otprema marve iz cijelog kotara i pograničnih kotarova, dok trgovci dolaze ča i iz monarhije, jer se odavle izvaža marva u Trst, Beč i Budimpeštu. Čisti prihod samog vašara donaša općini Žepče 5000 K. Uza sve to se vodi trgovina u Žepču u malom. Ponajviše se izvaža suha šljiva, pšenica, zob, sijeno i grah, a uvaža se samo kukuruz. Na glasu su kraj Žepča u Zavidoviću i dvije pilane, koje izradjuju u ogromnoj množini gradjevno drvo i piljenice za inozemstvo.

Ime Žepča ne zna se, kako je postalo. Misli se ili od župe ili od župno (gdje je toplija klima); sam grad nije bog zna kako star. Sigurno je, da mu se za vladanja bosanskih velmoža u srednjem vijeku nije za trag znalo. Žepče je svakako istom nakon zaposjednuća Bosne po Osmanlijama osnovano i to radi džamije, koja je tu prije 400 godina podignuta. Prije no je Austrija zasvojila Bosnu, bijaše u Žepču mala tvrdjava, koja je poslije zaposjednuća srušena; iz kamenja njenog sagradjena bi nar. osnovna škola i donekle kotarski ured. Taj grad opstojaše po svoj prilici za provale princa Eugena Savojskog u Bosnu godine 1697. Narodna bo predaja veli, da se je princ Eugen, kada se je povratio sa bosanske vojne u Beč, tužio caru, da je najžešće dočekan u »Žepcu na šamacu« t. j. u Žepču, gdje stajaše šamac (od turske riječi »šarampov« opkop) sa ogradom od hrastovih kojaca 2 m. visokih, 30—40 cm. debelih i širokih te na vrhu zaoštrenih sa puškarnicama. Evo što narodna predaja veli o podignuću toga grada: U Travniku bijaše neki vezir, kojemu zatreba novaca. On zovne nekoga Hadži Hasana, trgovca u Travniku, i zaište od njega nekoliko kesa (kesa = 500 groša*) novaca, pa da će mu on senet** dati i novce povratiti. Hadži Hasan ode kući, doneše veziru novce i dade mu ih u četiri oka bez seneta sa dodatkom, da mu novce povrati, kad najlaglje bude mogao. Nakon nekog vremena opozove sultan toga vezira sa bosanske uprave u Carigrad. Kada je prošlo nekoliko godina, postane taj vezir u Carigradu velikim vezirom ili sultanovim muhur sahibijom.

Odmah kada je stupio na upravu, pošalje travničkom veziru ferman, da mu Hadži Hasanu o državnom trošku pošalje u Stambol, što ovaj i učini. Hadži Hasan se prepane, jer mnogi, koji bi u Stambol pozvani bili, ne bi se više kući povratili; nu pošto se carskoj zapovjedi svaki muslim pokoriti mora, spremi se i Hadži Hasan na put te dodje u Stambol. Veliki vezir ga dočeka ko prijatelja

* Groš 16 filira.

** Obveznica.

i odvede u svoje konake, gdje mu isplati dug davši mu još dizdarluk (nagradu) sa 100 kuća kmetova u Žepču i Derventi te ferman, da podigne u Žepču i Derventi gradove, u kojima će on zapovijedati. Potomci Hadži Hasana jesu današnji živući Malićbegovići u Žepču.

I u bosanskoj povjesti Žepče je na glasu, pošto leži na glavnoj cesti Brod-Sarajevo. I godine 1878. prigodom zauzeća Bosne po Hrvatu barunu Filipoviću bijaše tu dosta velikih okršaja, te se i danas još vide idući cestom iz Žepča spram Maglaja dva krasna mramorna spomenika onima, koji su tu te godine slavno pali žestok bijući boj.

Od Žepča sjevero-zapadno pô sata hoda pri obronku brda »Križ« imade još i danas nekoliko kuća vlasnika Gjereci. To mjesto zove se Varošište. Narodna predaja dokazuje, da je prije na tom mjestu bila varoš Više njega imade opet jedna glavica, koja se zove Gradina. Na toj je glavici regbi negda bila utvrda po svoj prilici sagradjena od drva. Na tome mjestu imade množina crije-pova od razlupanog zemljjanog posudja. Inače u Žepču i okolici nema bog zna kakovih starina, ali obiluje nalazima iz neolitičkog doba. Osobito u okolici Novog Šehera, te u Ponjevu, Ozimici, u Zavidoviću na Tuku i u Gostoviću, gdje su bile naseobine u neolitičko doba, a u Ozimicama regbi i tvrdjava. Iz rimskog doba ima samo naseobina u Novom Šeheru (vidi Glasnik zem. muzeja u Sarajevu od godine 1896. strana 423—427), te više tako zvanih gradina bosanskih velmoža iz srednjeg vijeka, a njihovi se ostanci i danas još vide kao primjerice u: Lugu, Ozimicama, Osovi, Kućicama, Priliku i Brezovoj Stijeni.

Narod u Žepču govori i jekavštinom, ikavštinom i ekavštinom, dok se u stara vremena govorilo samo ikavštinom. On nije baš praznovjeran, ali ipak vjeruje manje više u bajke i gatke. Kada je n. pr. kuga po Bosni morila, vele, da su u Gostoviću dvije kuge bile imenom Petra i Andja, pa da su jednu psi ras-trgali, a druga da je pobjegla. Od njih da je jedna došla u jednu kuću i našla u njoj mladu snašu, gdje doji dijete. Kad ju je snaša vidila, kuga joj se zagrozi, ako ikom kaže, da ju je vidila, da će nju i njezino dijete zadaviti. Zatim je sve ukućane, koji su u kući spavalii, jednom žicom po tijelu udarila i na to pripi . . . u prag, a ženi dala nekakova zelena kruha govoreći: Eto ti toga kruha, pa jedi, nemoj se nipošto prevariti pa na prag stati, već preko njega prekorači ili preskoči. Za kratko vrijeme razbole se svi ukućani jedan za drugim i pomru, samo snaša sa djetetom ostane (Po predaji Sime Kojića iz Vukmanovića.).

Vile se opet po narodnoj predaji u Žepču najviše sastaju na Matinskom visu 2 sata sjevero-zapadno od Žepča te tamo kolo igraju i pjevaju:

Ne tari mi se rukavom,
Ne udri konja jularom,
Ne zovi dragog* imenom,
Ne udri vola teljigom,
Ne lomi pruće od plota,
Ne drži bijela kokota.

(Svršit će se.)

* Muža.

Uspon na Triglav.

(Pribilježio Ivan Ancel.)

Put na Triglav za nas iz Zagreba dosta je neugodan radi nepodesne sveze sa Ljubljonom preko Zidanoga mosta. Najbolje je udesiti put tako, da se može u selu Mojstrani podno Triglava prenoći i jutrom samo krenuti na put. Meni to nije bilo moguće tako udesiti, već sam uvijek krenuo iz Ljubljane vlakom, koji kreće prema Trebižu nešto poslije polnoći. Tim se vlakom stiže na stanicu Dovje oko 2 sata u noći. Tko treba vodiča, dobro će učiniti, da odma iz Zidanoga mosta brzovjavi na vodiča Šmerca u Mojstrani kod Dovja, da ga dočeka na kolodvoru; ako bi Šmerc možda bio na Triglavu, njegova će se žena poskrbiti za vodiča. Od željezničke stanice Dovje ide planinski put duž željezničke pruge, pa ispod prolaza preko Save, koja je tu malena kao potočić, u selo Mojstranu. Iz Mojstrane idu tri puta na Triglav, jedan preko uvale Kot, drugi preko uvale Vrata, treći preko Krna. Lanjske sam godine išao preko Kota, ove godine preko Vrata. Preko Kota je uspon laglji, preko Vrata je naporan, osobito u zadnjem svom dijelu preko Praga na visočinu ispod Kredarice i triglavskoga ledenjaka. Opisati ću jedan i drugi put, jer je svaki za se po prirodnim krasotama za planinara izvanredno zahvalan. Onaj, koji još nije bio na Triglavu ili u opće na alpinskim gorama, dobro će učiniti, akc se za prvi put popne preko uvale Kot.

Dakle evo puta preko Kota.

Put kroz Kot vodi od gostione triglavskoga vodje Šmerca. Najprije se prolazi šumskim kolnikom, koji se pomalo diže. Domala vide se na lijevo visoke pećine, na desno vrhunac Urbanove špice (2299), na lijevo Rjovine. Za dva sata hoda dolazi se do svršetka uvale. Na završetku prostrla se dugoljasta eliptična ravan posuta kamenjem, koje je naslagala voda gorskoga potoka, koji teče iz gorskih sniježnika.

Prekrasan je pogled iz doline na gorje. Visoko naslagale se gore, goli kamen vrhunaca veličanstveno se prikazuje. U sredini se bijele sniježne poljane sve gore prema visočini, koja spaja gorske kose. Prelazi se kamenom obasuta ravan i preko potočića mostić, na komu je putokaz njemačkoga alpinskoga društva. Uz potočić je podno brda klupa, na kojoj se planinar može odmoriti i pri tom okrijepiti bistrom vodom potočkom. Od klupe vodi put u brdo prema vrhu Rjovine. Put je lijepo uredjen po njemačkom planinskom društvu, obilježen je jasno, tako da se i bez pomoći vodje svatko lahko snadje. Najprvo ide put kroz rijetku šumu, serpentine se polahko dižu. Nakon $\frac{3}{4}$ sata hoda dolazi se do izvora bistre gorske vode, ispod uvale vrhunca Rjovine. Kad se je planinar okrijepio bistrom gorskom vodom, vodi put dalje prema uvali između obiju gorskih kosa. Pri tom se prelazi preko sniježnika, što se stera ispod sjeverne kose. Za koja dva i pol sata hoda od podnožja dolazi se na prvu visočinu, na kojoj se nalaze ogromne kamene pećine. Tu se planinar odmara. Vode se može crpsti ispod sniježnih nasлага. Nakon krepkoga odmora polazi se dalje u visinu i za daljnja pol sata dolazi se na visočinu (2106), koja iz

podnožja zastire vidik na Triglav. Iz nje se pruža na zapadu vidik na Triglav. Na istok otvara se uvala Kot, prekrasan je vidik na nju. Put, kojim se polazi do podnožja Triglava, bjelasa se u vijugastoj crti, a podno se bijeli kamenom posuta ravan, kroz koju se vijuga gorski potočić. Uvala Kota obrasla crnogoricom, ugodna je oku i izbjiga kontrast prema golim pećinama. Na desnoj gorskoj kosi niže od Urbanove špice spušta se okomito golema stijena. Vrh joj je obrostao zelenom mahovinom. Tko bi se niz nju skotrljao, nikad mu traga ne bi bilo

Sa visočine polazi se preko kamene krši dalje u vis. Nakon daljega sata hoda dolazi se do njemačke alpinske kuće »Deschmans Haus« (2332 mt.). Prošle je godine ta kuća znatno povećana te je providjena u obilju svim, što služi planinaru za okrepu. Slavenski planinar ne skreće nego u nuždi za nepogodna vremena u tu kuću. Dalje od te planinske kuće vodi put na visočinu Kredarice (2541), na kojoj se nalazi ubava slovenska planinska kuća (2515). Ima sat hoda od njemačke planinske kuće do na Kredaricu. Put vodi većinom preko sniježne poljane, koja se je prostrala na sjeveru visočine Kredarice. Hodati se mora oprezno, jer je sniježna poljana dosta strma, pa bi se planinar mogao lahko i skotrljati koju stotinu metara niže u sniježni ljevak, kojega su sniježne poljane u dnu zaokružite. Nakon sedamsatnoga hoda iz Mojstrane dolazi se do planinske kuće slovenskoga planinarskoga društva. Kućica je sjajno smještena. Daleko joj ljepši položaj od njemačke kuće, upravo je podno vrha maloga Triglava. Od nje do najvišega vrha Velikoga Triglava nema više nego jedan sat.

Nu da prekinemo sada ovdje, pa da opišem put kroz Vrata preko Praga. Put kroz Kot je lagiji, kroz Vrata je teži i opasniji, ali je za to uspon veličanstveniji.

(Svršit će se.)

Vodič na Plješivicu.

Iznad Samobora diže se gvozd gorski srastao sa kranjskim gorjem, u kojem izbijaju dva vrha nad sve ostale, to je velika Plješivica okička 780 m. visoka i Japetić 802 m.

Valja razlikovati ovu Plješivicu od male Plješivice okičke, koja se nalazi na istom bilu gorskem, i od sjeverne Plješivice; obje su te Plješivice niže. Četvrta naša Plješivica je lička iznad Plitvičkih jezera.

Na veliku Plješivicu okičku uspet ćeš se iz Zagreba za pô dana lahkim načinom ovako:

Kreni željeznicom ili kotačem u Samobor. Za dobar sat stići ćeš svakako u Samobor, to je put od 22 km. Čim si prešao Savu, put nakreće na zapad između bujnih oranica i livada. Iz daleka se tuj već na visu vidi selo sv. Nedjelja, koje je svoje bijele kuće ljupko i na gusto načičkalo na podnožju Kozjan brijege (302 m.), na jugo-istočnom ogranku samoborskoga gorja. Iza Kozjana se strmo otisnula visoko pod nebo ona dva bila sa svojim šiljcima, Japetić i Plješivica.

Pješice će planinar iz Samobora na Plješivicu zaći za dobra dva i pô sata. Ali može pô toga puta prevaliti kolima, naime do mjesta Rudâ (5·5 km. od Samobora), a tek drugu polovicu puta pješice proći; to će uvijek biti zgodnije, jer se cesta kod Rudâ sve do pod Plješivicu znatno uzdiže, a onda još i zato, što iz Rudâ vode na Plješivicu dvije ceste, stara, danas samo za pješaka, i nova za kola.

Iz glavnoga trga samoborskoga zaputit će se planinar pješice uz potok Gradnu starogradskom cestom ravno zapadno. Na pô km. puta, naproti kući br. 48., zaći ćeš na most, na kojem ti tabla »Na Plješivicu« pokazuje južni pravac puta. Tuj upravo pod razvalinama staroga samoborskoga grada, na ulazu u prodol rudansku, skupilo se malo sirotinsko seoce Taborec, a njemu na domak seoce Drâga. Otisni se malo od kuća toga seoca pa svrni pogled lijevo na kamen ispod razvalina, opazit ćeš silnu kamenu grbinu. Tu grbinu zovu Samoborci »kornjačom«, jer je nečija fantazija »jasno« razabrala, da je ta grebenska gromila slična kornjači.

Što se više uspinješ krasnom cestom, sve se više pravac ceste vije i previja. I s lijeve i sa desne ruke se kose i vrhovi više i strmije uzdižu, tako da ćeš često pomisliti, ustavit će te gorski sklop; ali za malo nov ti se vidik, novi vrhovi javljaju.

Iza kilometra drugoga stoji na lijevu stranu puta na pećini kip sv. Nikole. Taj kip podigne samoborski gradjanin na zahvalnu uspomenu, jer ga je tuj Bog oslobođio sigurne smrti; gora se je naime na tom mjestu, a i ona pećina, na kojem kip sv. Nikole stoji, sa desne strane na put srušila u onaj čas, kad je onuda prolazio.

Prelaziš iza 3. km. potok Gradnu, jer ga strmi kameni brijeg sad s ove, sad s one strane potisnuo, a cesti oteo mjesto. Još jednom prelaziš potok, koji čas naglo preskakuje teško kamenje, čas se ruši bučnim slapovima u sve veće dubine, i eto te na petom kilometru do prvih kuća trećeg sela. To su Rude.

Diljem puta i ovkraj i onkraj potoka zamijetit ćeš pod strmim vrhovima mnogo rovova, iz kojih su rudari već iz 16. vijeka sve do danas vadili: ugljen, bakar, sadru, željezo i ubjel.

Rude su vedro, umiljato župno mjesto od kakovih 1100 duša, koje je svoje kuće uz cestu nanizalo. Dolomitni vrhovi, naročito Oreščak, tuj malo zamaknu na zapad, te se mogla podignuti na visu crkva, a pod njom skromni stan župni. Više od kilometra ideš kroz selo, dok ne stigneš kod kuće br. 229 na raskršće: desni put novi je kolnik, koji se krasnim okućima pomalo uspinje na sela Jurjevčan donji i gornji izmed cvjetnih livada, bujnih vrtova i polja, na koje gledaju s lijeva i desna obrasli sad više sad manje strmi vrhovi, med kojima prema zapadu izbjija Oštrec veliki i Oštrec mali; lijevi put je stari kolnik, kojim će samo pješak proći, jer je ovuda mnogo bliži na Plješivicu nego novim kolnikom. Put vodi ispod sela Kotara i sv. Lenarda, a s desne strane uz seoce Rubinić, mjesto sa 9 kuća, koje od puta leži prema Jurjevčanu gornjem.

Za jedan sat lagana hoda uspeo si se od Ruda pod Plješivicu, a ujedno i na najvišu čest kolnika. Tu se s lijeva ledinica širi, općinski pašnjak, koji se zove Poljanica. Na toj Poljanici stoji stup, koji ti kazuje put na sam plješivički vrh. Od te Poljanice skreni uzgor utrenjom kolnim, pa si za dobra pô sata jaka hoda na vrhu i na gvozdenoj piramidi, koju je hrv. planin. društvo g. 1905. na Petrovo podiglo.

Od Samobora ima do Poljanice novim kolnikom 12 km., starim 10 km. Za sav taj put dobit ćeš u Samoboru manja kola (sa jednim konjem) za 3 (4) K, fijaker za 6 (7) K. Kola iz Samobora do Ruda sa jednim konjem stoje obično 2 K, sa dva konja 4 K.

Ako hoćeš u selo Plješivicu, valja da se spustiš opet na Poljanicu, pa da nastaviš put cestom. Naprotiv Poljanice stoji na desnom, zapadnom kraju ceste zidan kip svete Marije. Tu se cesta dijeli: lijevi trag je novi kolnik, desni stari. Ako ideš pješice, uhvati stari kolnik, desni, jer je njim mnogo bliže u selo. Za 20 časa jaka hoda u selu si (2 km.), kolnikom novim imаш i 3 km. Silazeći morat ćeš se diviti krasnim slikama prirodne panorame, a u selu još i lijepoj palači gostioni i trgovini braće Horvata, gdje ćeš uvijek dobro ručati i dobro noćiste naći i za više od 10 osoba.

Od Plješivice se možeš u Zagreb vratiti na Jasku. Kola ćeš uvijek dobiti kod braće Horvata po 4 do 5 K. za 4 osobe. Ima do Jaske preko sela Lokošina dônjeg i Rijeke dônje 6·5 km.

Željeznica za sada polazi iz Jaske prema Zagrebu u 5·36 sati po podne.

Vodič na sv. Geru.

Zapadno od Zagreba diže se iznad Jaske i Samobora gora, koja sa juga gleda u Kupu, na sjeveru u Savu, a na zapadu u kranjsku rijeku Kršku. Gorje to krenulo je od jugozapada na sjeveroistok; Bregana potok ga siječe, te čini medju izmedju Kranjske i Hrvatske. Mi cijelo to gorje zovemo uskočkim, a jedan mu dio žumberačkim gorjem, Slovenci ga zovu Gorgancima.

Iz Zagreba možeš na tu goru luhkim i krasnim putem sa dvije strane: ili preko Samobora ili na Jasku.

Dodatak Samobora doći ćeš željeznicom za dobar sat. Ako ideš kotačem, ne ćeš uz dobru cestu takodjer više trebati od sata, dapače stići ćeš prije nego samoborska željeznica.

Sa glavnoga trga samoborskoga kreni južno uz gostionou »gradu Trstu« na široku, najljepšu ulicu trgovista Samobora, na Šmidhenovu cestu, koja vodi u staklanu Osredrek, na Kranjsku i u Stojdragu.

Od Zagreba do Samobora nema više od 22 km. U Samoboru dobiti ćeš kola do Stojdrage za 11 (12) K, a do Kalja za 18 (20) K; od Samobora do Jaske stoje kola 10 K. Od Samobora do Stojdrage ima 20 km., a upravo toliko opet od Stojdrage do Kalja.

Od Samobora vodi krasna kot. cesta 5 km. sjevernim pravcem prema Savi uz sela: sv. Helenu, Lug, Jazbinu, Podvrh sa krasnim dvorom »Mokrice« do Bregane. Tuj ostavljaš široku cestu, skrećeš zapadno dolinom medju dva gorska rebra na potok Breganu i na dva sela, gornju Breganu i Grdanjce, sve do raskrižja u Osredek. Tu se cesta počima uspinjati sveudilj uz sela: Stojdragu Poklek, Novoselo, Budinjak, Gornju vas do Kalja. Od Stojdrage navrnula se cesta sasma južnim pravcem po onoj gorskoj kosi, koja dijeli Kranjsku od Hrvatske. Cesta ta gradjena je od g. 1884. do 1893. Tadanji inžinir, danas savjetnik A. pl. Pisačić i nadinžinir Eisenhuth bijahu joj graditelji. Prava je to gorska cesta, koja nam otvara kod Stojdrage krasan vidik na krajsko i štajersko gorje, na Savu i široku onu dolinu, koja se stere od podnožja stojdraškoga bila do Krškoga, gdje topništvo ima svoju streljanu. I Poklek i Novo selo daju nam vidike na taj kraj, ako i ne tako široke.

Pred Budinjakom se cesta uspinje do visine od 768 m. Tuj ima i stup graditeljski sa oznakom visine. Sam Budinjak, siromašno seoce od jedva 80 duša, leži 730 m. visoko. Prema zapadu diže se na krasnom vrhuncu pod tri ogromna duba crkvica, kapela sv. Petke 774 m. visoka.

Kao što Budinjak, tako su i ostala spomenuta sela po licu i životu siromašna. Jedina Gornja vas, koja stoji 668 m. visoko, kao da je životom krepčija. To je rodno mjesto našega današnjega domobranskoga generala Šintića, koga zato neki naši ljudi zovu »žumberačkim« generalom. Tuj ima krasna lipa, kojoj može biti do 400 god. Korenje joj se nabralo i naokolo široko izbilo na površinu, kao ono onom jasenu pod Jankovim vrhom, najsilnijem stablu u Krivošijama.¹ S toga se sela silazi istočno u duboku i široku gorsku ravnicu i u selo Mrzlo polje, 4 km. odaljeno, gdje današnji vrlji unijatski župnik Petar Stanić zimske dneve rado krati ispitivanjem hist. uspomena prošlih teških dneva svoga kraja.

Pô dobra kilometra južno od razkrižja, koje vode u Mrzlo polje, novo je razkrije, što istočno ide u Kalje. Tuj je sadanji načelnik u Kalju, Kekić Pavao iz Staroga grada (ili Kekića), sagradio prošle godine kuću i krčmu, gdje za silu možeš što založiti i konak naći.

Kalje je mjesto sa 1000 duša. Selo se proteglo na gorskem rebru pô km. od glavne ceste na istok. Dijeli se na Kalje gornje i dônje. U gornjem Kalju je državna šumarija, škola, financija, u dônjem crkva sa selom. Kalje gornje leži 600 m. nad morem, dônje Kalje ili sv. Mihalj (po imenu crkve) 564 met. Slovenci kažu mjesto Kalje »Kalovi«. Opetovano sam u Stojdrazi i Gornjoj vasi čuo gdje kažu: idem na Kalove mjesto: idem na Kalje.

Na istom raskrižju, koje vodi u Kalje, stoji na jugu mjesto Petričko selo 619 m. visoko. To je s ove strane glavno ishodište na sv. Geru. I odavle se može preko i na Kranjsku, u Kostanjevicu. Vodi kroz goru kolnik, ali je danas skroz zapušten. Ima od Petrička sela do Kostanjevice 20 km.

Iz Petrička sela vodi krasan priječac u Sošice. Ako i moraš tri dola i tri gore proći, ali je put turistički vanredno krasan, jer tu viđiš staru razvalinu

•Stari grad i slap potoka Sopota, što se niz strmu, golu stijenu ruši na 50 m. u dol, nalik našoj Korani na Plitvičkim jezerima. Put vodi kroz sela: Tomaševce, Stari grad (ili Kekiće), Sopote i Sošice gornje. Taj put ima 10 km.

Tko iz Petrička sela ide na sv. Geru, valja da podje izravno strminom na Grič (902 m.), pa uz državnu šumu Pavlovicu na ove gorske, što obrasle, što gole dijelove: Ječmište, Blaževo Brdo, Srednji brije, Ravnu goru, Boljare, Krč i Šmajkovku. Lagodniji, a nešto dalji put vodi preko Tomaševaca na tomaševačke gore, kekićke i sopotske planine, pa na Blaževo brdo. Kad si minuo Šmajkovsku goru, izaći ćeš na najviše, velike planinske livade, koje zovu Bje-lovinom. Tuj ima velik križ, nazvan Žokin kip, a pod njim u dolu kuća, koja je u jesen krcata sijenom. Te prostrane livade, koje se preko dola i gora stenu od istoka prema zapadu, obrubljuje sve naokolo bukova šuma; sjeverni šumski rub krije sv. Geru.

Uzlažeć iz Petrička sela dvije će ti se slike osobito prikazati: jedna, kad si se uspeo nad Tomaševce, a druga sa Ječmišta. Sa tomaševačkog kamena uhvatiti će ti oko krasnu sliku osobito onih žumberačkih grebena i uvala, na koje se poredale na gusto kao jato sokolića sela: Stari grad (Kekići), Sopote, Sošice gornje, Sošice donje i Jezernice. Sa Ječmišta (979 m.) vidik je kud i kamo širi i dalji, jer ti oko može segnuti na istok i jug preko ravnica Save, Kupe i Une do bosanskih gora te Kapele jedne i druge.

Iz Kalja ravno na sv. Geru ne možeš bez vodiča. Momka ćeš naći u Kalju ili Petričkom selu za jednu do dvije forinte. Najbolje ćeš učiniti, ako se javiš u državnoj šumariji u Kalju; (sada je tuj vrlo uslužni šumar Lahner, kod kojega sam ja opetovano i noćio).

Ovakav je put na sv. Geru, ako ideš od Samobora na Kalje.

Hoćeš li pako na sv. Geru preko Jaske, valja ti od Jaske do Sošica prevaliti put od 38 km. Kola ćeš obična dobiti u Jaski do Sošica za 12 K, fijaker za 14 K; do Kalja za 12 K (obič. k.) ili 14 K fijaker; na Plješivici za 5 (6) K; u Kostanjevac za 8 K (obič. k.), fiaker za 10 K: u Krašić za 5 (obična kola) K, fiakerza 6 K.

Put vodi na Draganić (8 km.), od Draganića na Krašić (7 km.), a od Krašića uz Strmac, Pribić i Medvenovu dragu do Kostanjevca (11 km.). Od Kostanjevca do raskrižja »Sošice-Kalje« ima dobar kilometar, a do drugog raskrižja »Žumberak-Kalje« dva kilometra. Na ovom raskrižju ima kameni stup sa spomen pločom: Dem k. u k. Obersten Nikolaus Ritter v. Weymann zum Andenken gewidmet im Jahre 1858., koji je tu cestu gradio.

Od raskrižja »Sošice-Kalje« ima uz selo: Oštrc, Klanac, Maršić do Sošica još 11 km. Od Jaske do Kalja ima 41 km.

Od Kostanjevca do Kalja ima 15 km.

Iz Krašića nije daleko preko Kupe na glasoviti Ozalj grad. Nema više od 8 km. Od crkve Krašićke uzdiže se južno put na selo Krnežić. Preko dva visa i dola dolaziš do potoka »Zlatinec«, uspneš se na vis do crkvice sv. Roka,

s koje ćeš se spustiti na sela Sopot i Požun, odakle se krasno prikazuje preko Kupe Ozalj, koji se uzdigao na strmoj pećini. Strma staza vodi tuj do prevoza pod Ozalj.

Od Ozlja do Karlovca imaš na kolima dobar sat i pô, da prevališ ono 17 km.

Na putu iz Kostanjevca u Sošice leži Žumberak sa starom gradinom žumberačkom, kojoj se sjeverna strana još dobro ušćuvala. Pod strmom tem gradinom stoji žumberačka crkvica uz ono dvadesetak siromašnih kućica sa jedva 80 duša. Podnožje mu oplače rijeka Kupčina. Strme kamene staze vode tuj na vinograde, koje kao da vise nad Kupčinom.

Tri kilometra od Kostanjevca prema Kalju nanizalo se uz put veće selo Željezno. Sjeverno od ceste kraj toga sela, u državnoj šumi Drenovac, a ispod sela Drašći vrh, šest km. niže Kalja ima krasnoga ugljena, čišći od onoga u Tršćalu. Bilo je tuj već i Franceza, Engleza i Amerikanaca razgledati taj ugljen, a Kabas u Zagrebu već i ugovarao o prodaji sa državnom šumarijom, ali čini se da nema novaca; nu manjka zaista i nužno shodniji izvozni put.

Kroz tu šumu Drenovac teče potok Drenovac, koji prima Slapnicu sa Kalovkom. Slapnica, puna pastrva, ima svoj izvor pod Stinčić brdom, teče jedno 20 km. do Medvenove drage, gdje ide u Kupčinu, koja dolazeć ispod Blaževe gore prima još Sošicu i Plavnicu.

Kad si stigao u Sošice, koje stoji 582 m. visoko, te se u krčmi k »Marić« odmorio, nastavi put zapadno kroz Sošice, koji vodi u selo Taráče; put taj zove se »Blata«. Na jedno 2 kilometra skreni s toga puta na stazu kraj ograda kroz općinska zemljista na Košanice, u šumu Čemernik i Paleže. Iz Paleža izaći ćeš na planinske livade, gdje ćeš pod vrhom sv. Gere naći vrelo Kaštenicu. Taj put crvenilom je označen.

Od vrela Kaštenice ima jedan sat na samu sv. Geru i do onih razvaljenih crkvica, sv. Gere (ili sv. Petke) i sv. Ilike. U razvalini sv. Petke raste javor jamačno od 150 god. i macika (= iva?) Vidika tuj nemaš nikakva, a ma baš nikakva. Cijelo sljeme sv. Gere jest preko pô km. od istoka prema zapadu oduljena planinska valovita sjenokošta, u koju zalaze s naše, sa južne strane pojedini redovi bukava. Sa sjeverne, sa kranjske strane zatvara tu planinsku sjenokoštu gusti bukvik, koji se vrlo proredio onamo kod razvaljenih crkvica. Da se tuj šuma prokrči i podigne vidikovac od osam do deset metara, otvorio bi se vidik i širok i dalek u gorske doline, kakove nema ni sa našega Sljemena, ni Ivančice, ni Plješivice samoborske, ni Plješivice ličke, ni sa Kleka, ni sa Rišnjaka. Otvorio bi se vidik na okolo: na jug do Velebita, na istok do bosanskih visokih gora, na sjever i zapad na santalske i juliske Alpe, na dolomite tirolske i preko Tirolske; osim toga još na svu ravnicu Save i Kupe.

Nešto vidika uhvatit ćeš, ako zadješ na jugoistočni kraj te planinske livade. Od slatinskog Donatija pa preko zagrebačkog Sljemena pokazati će ti se za vedra obzorja Una, Sava, Kupa i jedna i druga Kapela do Velebita.

Iz Sošica do na vrh sv. Gere zači ćeš za dobra $2\frac{1}{2}$ do 3 sata; sači ćeš za 2 sata; put se uspinje tek ispod Čemernika.

Iz Sošica možeš ljeti i kolima pod sv. Geru za 3 for.; a u Kalje ćeš doći iz Sošica na kolima za istu cijenu, dapače možeš se iz Sošica na sv. Geru i kao jahač uspeti; konja ćeš dobiti za 1 for.

Noćiste ćeš naći: u Stojdrazi kod cestara, ali valja prije legitimaciju potražiti kod kotarske oblasti u Zagrebu; u Kalju u krčmi Kekić; osim toga još u Petričkovom selu (kraj Kalja) kod Delišemunovića (gazde »Joška«) i u Sošicama kod »Marice«. Valja istaknuti, da to sve nisu »gostione ni hoteli«.

Tko jednom ugleda iz bliza duboke i sočno uvale žumberačke, zaželit će ih i drugi put vidjeti, kao što ćemo segnuti opetovano za tužno milom pjesmom J. Hranilovića, žumberačkoga pjesnika, koji u žumberačkim elegijama i sv. Geru spominje.

Društvene vijesti.

— Put na Stubicu. Hrvatsko je planinarsko društvo prije više godina markiralo put od Sljemena na Stubicu. Taj put ide od gradske planinske kuće istočno preko Puntiarke na gornju Rauchovu lugarnicu, a odavle kraj donje Rauchove lugarnice preko velikog gorskog potoka »Vidak« na selo Pusto Dol, gdje izlazi na kotarsku cestu izmedju Stubičkih Toplica i Donje Stubice.

Sav taj put ima od Sljemena 13 kilometara.

Koliko je taj put u gornjem dijelu dosta lak i podatan, šuma divna i snažna, sa ogromnosti svoje upravo bajna i velebna, toliko je u donjem svojem dijelu strm i izrovan, pust i skroz sunčan.

Planinarsko je društvo mnogo snovalo, kako bi zgodnije i umiljatije naš lijepi Zagreb spojio upravo sa Toplicama. I napokon pošlo mu je to za rukom, kako misli. To ima društvo u prvom redu zahvaliti tehn. savjetniku kr. zem. vlade, g. Augustu pl. Pisačiću, koji se je ljubezno vanrednom pripravnosti odazvao želji i molbi društvenoga predsjednika, te izašao u goru povedavši sa sobom inžinira g. J. Altermannu, koji je prema uputi svoga savjetnika put do preko Vidaka potoka trasirao tako krasno, da mu duljina od 7·360 km. nigdje okučā (serpentina) nema, premda je gora puna strmih rebara i kosa. Put vodi većinom ispod velebnih bukava, jela i javora. Nu valjalo je inžiniru Altermannu često šumsku guštaru prosijecati, teške strmine prelaziti, potočine preskočiti, kamenu pećinu obilaziti, za koje nitko živ ne bi slutio, da se u toj krasno kitnastoj gori nalaze.

Put taj novi u Stubicu začima namah nad gradskom planinskom kućom, nad vrtom lugarskim. Presijeca više staza i šumskih putova, potočina i potoka, vrela i pećina. Prvu pećinu uhvati 1·740 km. a drugu veliku pećinu 3·7 km.; izmedju njedne i druge pećine leži Pilanska staza, kojom ljudi iz Oroslavja, iz Kra-

ljevog vrha, Slatine, Sv. Petra, Pile gornje i donje te okolišnih sela idu preko Rauchove lugarnice u naš Zagreb. Donja Rauchova lugarnica leži od sljemenske gradske kuće na 4.820 km. Ta lugarnica će biti vrlo krasno planinsko odmorište. Put ide zgodno tik te lugarnice. Na kilometrini 6.640 izlazi naša planinska staza na gorski veliki kolnik, zvan Dug a ulica. Taj kolnik spaja sav stubički kraj sa istočnom stranom našega Sljemena. Silazeći tom Dugom ulicom dvaputa prvih dana listopada nabrasmo dosta krasnih jagoda na sjevernoj strani bučnoga potoka Vidaka, a nadjosmo i mnogo njih još u cvjetu uz množinu šumskih ljubica, a onamo malo dalje krasan zrio kestenj. Kolika razlika vegetacije!

Potok Vidak dijeli tuj gorski upravo pitomi alpinski kraj stubičke gore od stubičkog prigorja. To prigorje znatno zaostaje svojom konfiguracijom i šumskim karakterom. Kako su tuj šume niske ili isječene, putovi lošiji i neskladniji, mogao bi nenavikla putnika taj prigorski dio puta do Toplica umarati, kad je izašao iz one velebne guste, hladne i mirisave gorske šume. Zato upravni odbor još mnoge one silaze, koje se tuj nalaze, ispituje obilazeći razne staze i putove stubičkoga toga prigorja. Svi ti putovi vode ili dolinama ili preko vrhova na same Toplice, pa će valjati naći pravac, koji bi s jedne strane bio najkraći, a s druge strane najudobniji, od sunca najviše zaštićen.

Put cijeli od Sljemena do Stubičkih Toplica ne će premašiti 13 km., a mogu njim i djeca bez muke ići.

Još valja prijelaze preko gorskih potočina sastaviti, most ili čvrstu brv preko Vidaka potoka prebaciti, koji ima širinu od 4—6 metara, pa mankirati stubičko prigorje preko sela Kapelščaka upravo u sam park Stubičkih Toplica. Tako će svaki Zagrebčanin bez muke i sigurno od Sljemena na Toplice moći zaći za 3 dobra sata dobra hoda.

Posluži li jesensko vrijeme, put će se potpuno svršiti još ovoga mjeseca.

— **Novi članovi** Kao utežitelj pristupi u društvo naše poznati ustrajni zagrebački planinar g. Stagl Žiga, upravitelj skladišta gradačke pive braće Reininghaus.

Pristupiše društvu kao godišnji članovi još p. n. gg. Ivančan Ljudevit kanonik, Križ Edi dr. tajnik kr. zem. vlade, pl. Pisac i August, tehnički savjetnik kr. zem. vlade i Zagorac Stjepan, župnik u Koprivnici.

— **Darovi:** Prečasni g. kanonik Lj. Ivančan darova društvu planinarskomu svetu od 50 K., kao pripomoć za provedbu planinarske staze, što ju sada izradjuje naše društvo iz Stubičkih Toplica na naše Sljeme.

G. Kozlović Marko u Zagrebu, vrli planinar, osobito naše zagrebačke gore, nabavi i namjesti na svoj trošak u srpnju ove godine krasni kip Bogorodičin na Elvirin put pod našim Sljemenom. Vrlo su zgodne riječi, što ih čitamo na tom kipu (sastavi ih g. J. Gmeiner u Zagrebu), a glase ovako:

Ti nas, svoju djecu, pazi,
Cio dan nas prati svud,
Po pravoj nas vodi stazi,
Pravim pokazuj put.

— G. Došek August u Zagrebu darova društvu 8 putokaznih limenih tabala za našu zagrebačku goru.

Za sve te spontane darove izriče društvena uprava p. n. gg. uglednim darovateljima što miliju zahvalu, tim radje, što rijetko, vrlo rijetko, društву darovi dolaze Ugledali se i drugi u zgodni taj planinarski primjer!

Književne vijesti.

— Slovensko planinarsko društvo u Ljubljani netom izdade vrlo zgodnu planinarsku knjižicu: *Seznamenak markiranih potov.* To je popis i octr svih markiranih puta slov.-planin.-društva i njegovih podružnica. Tu izvrsnu knjižicu još odlikuje dodani tarif za vodiče i nosače gorske te imenik vodiča.

Knjiga se dobiva kod osrednjega odbora slov. plan. društva u Ljubljani za 1 K. i 5 fil. poštom, u knjižari za 1 K. 20 fil.

Tu vrlo krasnu i praktičnu knjigu valja da si svaki naš planinar nabavi.

— Družba »Union« u Ljubljani izdade ljetos krasnu ilustrovanu knjižicu slov, njem. i franceskim jezikom, kojoj je svrha podignuti promet u Ljubljani i po Kranjskoj. Ocrtni su tuj: Ljubljana, Postojna, Bled, Bohinsko jezero, Vintgar, Triglav i t. d.; označeni su turistički puti u Savinske planine, u Julske Alpe i Karavanke; nu kraj sve vrsnoće te knjige moramo iskreno zamjeriti, što nalazimo mesta slovenska stvarno i historijski neznanstveno posvuda samo njemačkim prevedenim imenima označena

Quousque tandem taj odurni »Drang nach Osten!«? Valja da se slov. plan. društvo sa svim mogućim silama opre tomu germansko-modernom narodnom janičarstvu, pa da sve sile skupi protiv toga znanstvenog barbarstva.

— Izadje ljetos u Ljubljani krasno ilustrovana knjižica pod naslovom: *Nova željeznica s Koroškega skozi Karavankе, Bohinske gore in črez Kras v Trst,* kojom se oriše ta nova željeznica. Cijena toj pomno izradjenoj knjizi jest poštom 75 fil.

— **Podzemna špilja u Plješivici?** U ovogodišnjem 14. broju »Samo-borskoga lista« priopći poznati nam vrli g. St. Mrakužić misao o podzemnoj špilji pod Plješivicom. Ne htijući da ta misao izgine, pa kako upravo spada u planinarski list, priopćujemo ovdje riječi g. Mrakužića. On veli:

Novine su objavile, a svijet se čudi, što je nedavno neki stručnjak u pretraženoj Švicarskoj otkrio novu golemu podzemnu špilju.

Kada sam to pročitao, sunula mi miso: možda je i u našoj Plješivici takova neotkrivena špilja.

Tu misao rodila mi iz djetinstva ova zgoda: Prije 30 godina, dok još nije bila proširena današnja kotarska cesta, koja vodi iz Plješivice na »Poljanice«, stršila je uz put nad selom Jurjevčani klisura poput kupa sijena. Po sredini bila je ova hrid u ždrijelo napukla. U to ždrjelo mi smo školska djeca za zabavu bacali kamenje. Veselo i znatižljivo prisluskivali smo padanju toga kamenja. Kamen je padao ne okomito kao u zdenac, već se više puta odbijao po nutrinji kao da pada s klisure na klisuru, a udarci su kao u badnju tutnjeli, dok se nijesu izgubili u neizmjernom bezdnu.

Kada sam to ovih dana pripovijedao g. kapelanu Oslakoviću i svojemu stričeviću Tomi Mrakužiću, posljedni je sve to potvrdio. I on se — polazeći školu iza mene kakih desetak godina kasnije — na tom mjestu isto tako igrao, jedino što već tada nije bilo one klisure, jer su je Primorci za cestu razbili; ali je ipak na onom mjestu ostala rupa poput klobuka. Kroz nju su i ova djeca kamenje spuštala.

Moj stričević pridometnu jošte: »Striče, ta pod čitavim je »Gajem« šupljina (Gaj se zove gorska kosa nad tom cestom od »Poljanica« do seja Prilipja). To svjedoči i ona rupa nad škarpom uz novu cestu nad »Lackovićima«, koja u nepovrat guta vodu.

Tomu sam se začudio. Do sada sam držao, da je ta nova rupa prosti propust ispod ceste, koji su izgradili, da odvedu vodu iz grabâ. No stričević me uvjeravao, da to nije gradjeni propust, već se za gradnje ceste ondje otvorilo zjalo, koje Primorci željeznom lesicom prekrise i vodu iz graba onamo navedoše. A budući da voda u tu rupu kao u bezdno i nepovrat pada, znak je, da je i na tom mjestu u zemlji golema šupljina.

A kako je ona prvo pomenuta rupa — što se nalazi prema vrhu toga brda blizu »Poljanica« — dok je ova potonja već blizu mjesta Plješivice — udaljena od druge u razmaku od pol kilometra, a pod istom kosom, mogla bi biti vjerojatna tvrdnja mojeg stričevića, da je čitavi taj »Gaj« šupalj, a time dobiva jači osnov moja misao, da bi zbilja u Plješivici mogla biti neotkrivena podzemna špilja. Ne bi li htjeli gg. stručnjaci ovu stvar istražiti i razjasniti?

Oglas i molba.

Dogadjalo se opetovano, da dangube na Sljemenu štete prave režuć stolove i oglase društvene te odnašajući putokaza, flaša i kupica. Lugari ne mogu na sve svagda pripaziti, pa se zato u interesu društva što uljudnije umoljavaju svi članovi društva i p. n. publika, da pripazi na takove dangube pa da ih prijave, ili da im se brevi manu zaslužena pravica otkroji.

Još se umoljavaju sva p. n. gg. članovi, da svagda nose na Sljeme svoju godišnju namiru (kao izkaznicu), jer lugar imade nalog, da brani pristup u

društvene prostorije nečlanima, koji bi često zapremali sobe, za koje tek članovi plaćaju.

Za noćenje na Sljemenu plaća član društva po 30 novčića, nečlan 1 for. Jedni i drugi imadu kod društvenoga blagajnika g. Exnera urara i draguljara u Petrinjskoj ulici prije potražiti pristupnicu.

Za dvorbu nagradjivati će članovi lugara i kuharicu primjereno po volji, nečlani moraju plaćati barem po 5 novč., ako od lugara zatraže za stol podvorbu sa društvenim inventarom, za koji je društvo ove godine opet već izdalо do 200 K.

Uprava hrv. planinarskog društva.

Planinarske prometne vijesti.

— Dana 30. rujna predana je nova željeznica prometu, koja je probila Karavanke i tako spojila Korutansku kratkim putom preko Kranjske sa morem, naročito Celovac—Podrožicu—Jesenicu. Prugu od Celovca do Gorice kane voditi električnom silom. Silu tu sastavili bi iz Save Dolinke, Bohinje i Radovine. Trošak je proračunan na 15 mil. kruna. Tim bi se nesnosnom ugljenom dimu na toj pruzi uklonili.

— Ove godine začela se graditi željeznica iz Kranjá u Tržič. Iza dvije godine ima se već prometu predati, ako vanredne prilike posao ne će zaustavljati.

— Željeznica Jesenice—Trst predana je prometu 15. srpnja.

— U Pazinu na Istri složi se planinarska podružnica pod imenom »istarsko planinsko društvo«.

Natječaj.

Hrv. planinarsko društvo traži stručnjaka, koji bi bio voljan uz svaku primjerenu nagradu sastaviti panoramu obzorja zagrebačkoga. Usmenu ili pismenu ponudu prima tajnik ili predsjednik društva

Miroslav grof Kulmer.

Sadržaj: Žepče. Piše Rudolf barun Maldini Wildenhainski. — Uspon na Triglav. Pribilježio Ivan Ancel. — Vodič na Plješivicu. Napisao Vjekoslav Novotni. — Vodič na sv. Geru. Napisao Vjekoslav Novotni. — Društvene vijesti. — Književne vijesti. — Oglas i molba. — Planinarske prometne vijesti. — Natječaj.

Vlasnik i izdavatelj: „Hrv. planinarsko društvo.“ — Za odgovornoga urednika: Novotni Vjekoslav Tisak Antuna Scholza.